Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle 26.10.2026

Viite *Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta*

Lausuntopyynnön diaarinumero *VN/29315/2026*

Lausunnon antaja *Luonnonvarakeskus (Luke)*

Esityksen tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annettua lakia siten, että Suomessa voitaisiin hyväksyä Euroopan unionin markkinajärjestelyasetuksessa tarkoitettuja tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymiä. Samalla kansallista lainsäädäntöä päivitettäisiin vastaamaan yhteenliittymiä koskevaa EU-sääntelyä.

Muutoksen tavoitteena on vahvistaa maataloustuottajien markkina- ja neuvotteluasemaa elintarvikeketjussa laajentamalla tuottajaorganisaatioiden yhteistyömahdollisuuksia. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alussa.

Lausunnon pääsisältö

Luonnonvarakeskus (Luke) kannattaa ehdotusta mahdollistaa tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien hyväksyminen Suomessa. Muutos voi vahvistaa tuottajien markkina- ja neuvotteluasemaa sekä parantaa elintarvikeketjun toimivuutta laajentamalla tuottajaorganisaatioiden mahdollisuuksia yhteiseen kaupalliseen toimintaan.

Yhteenliittymien kautta tuottajaorganisaatiot voivat yhdistää myytäviä tuote-eriä suuremmiksi kokonaisuuksiksi, kehittää yhteistä myyntiä ja markkinointia sekä tavoittaa uusia asiakkaita ja markkinoita. Suuremmat toimituskokonaisuudet ja toimitusten yhteensovittaminen auttavat vastaamaan ostajien määrä-, laatu- ja toimitusvarmuusvaatimuksiin. Yhteinen tuotannon suunnittelu parantaa edellytyksiä sovittaa tuotannon määrää, laatua ja ajoitusta kysyntään. Samalla se tukee pitkäjänteisten asiakassuhteiden ja sopimusten kehittämistä sekä tarjonnan vaihteluun varautumista. Yhteistyö myös helpottaa sellaisen kaupallisen osaamisen ja asiantuntijapalvelujen hyödyntämistä, joihin yksittäisen tuottajaorganisaation resurssit eivät riitä.

Hyötyjen toteutuminen edellyttää, että yhteenliittymän toiminta perustuu jäsenorganisaatioiden tunnistamiin liiketoiminnallisiin tarpeisiin ja sitoutumiseen yhteiseen toimintaan. Pelkkä yhteenliittymän hyväksyminen ei takaa tuottajien neuvotteluaseman tai kannattavuuden paranemista. Olennaista on, että yhteistyö parantaa tuotteiden myyntimahdollisuuksia ja

sopimusehtoja tai alentaa kustannuksia ja että hyödyt välittyvät jäsenorganisaatioiden kautta tuottajille. Yhteistyön tarpeet ja toteutustavat vaihtelevat tuotantosuunnittain, mikä on tärkeää huomioida sääntelyn toimeenpanossa ja ohjeistuksessa.

Hyväksymisen edellytysten, yhteenliittymien tehtävien ja sallitun yhteistyön rajojen tulee olla toimijoille selkeitä. Erityisesti yhteiseen myyntiin, sopimusneuvotteluihin ja tietojenvaihtoon liittyvistä kilpailuoikeudellisista kysymyksistä tarvitaan ymmärrettävää käytännön ohjeistusta. Selkeät tulkinnat ja viranomaisten johdonmukainen ohjaus vähentävät epävarmuutta ja helpottavat yhteistyön käynnistämistä.

Hyväksymis- ja valvontamenettelyjen tulee olla sujuvia, ennakoitavia ja hallinnolliselta työmäärältään kohtuullisia. Tuottajaorganisaatioiden ja niiden yhteenliittymien päällekkäisiä tiedonanto- ja raportointivelvoitteita tulee välttää. Tämä on tärkeää erityisesti pienille ja toimintansa alkuvaiheessa oleville organisaatioille, joiden henkilöstö- ja taloudelliset resurssit ovat rajalliset.

Luke pitää perusteltuna seurata muutoksen vaikutuksia tuottajien kaupalliseen yhteistyöhön ja markkina-asemaan. Hyväksyttyjen yhteenliittymien lukumäärän lisäksi huomiota tulisi kiinnittää yhteisen kaupallisen toiminnan laajuuteen, uusien markkinakanavien syntymiseen sekä tuottajille muodostuviin hyötyihin ja kustannuksiin.

Tiivistelmä

Luonnonvarakeskus kannattaa tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien hyväksymisen mahdollistamista Suomessa. Muutos luo edellytyksiä yhteisen myynnin ja markkinoinnin kehittämiselle sekä tuottajien markkina- ja neuvotteluaseman vahvistamiselle. Hyötyjen toteutuminen edellyttää toimivaa yhteistä liiketoimintaa ja hyötyjen välittymistä tuottajille. Toimeenpanossa on tärkeää varmistaa yhteistyön selkeät pelisäännöt, käytännön ohjeistus ja hallinnollisten menettelyjen kohtuullisuus. Muutoksen vaikutuksia tulee seurata erityisesti tuottajille syntyvien hyötyjen ja kustannusten näkökulmasta.

Lausunnon valmistelija: erikoistutkija, tutkimuspäällikkö Hanna Karikallio